Plan van aanpak graffitibestrijding in Nijmegen

Inleiding

Veel inwoners, bezoekers, (winkel-)eigenaren en ondernemers ervaren overlast van graffiti. De gemeente Nijmegen ontvangt hiervan veel meldingen. In de binnenstad is veel ontsierende, illegale graffiti aanwezig en er komt steeds meer bij, wat verdere verloedering uitlokt.
Ook in andere delen van de stad neemt de graffiti-overlast toe. Verschillende beheerders van de gemeente Nijmegen die zich bezighouden met graffitiverwijdering, besteden hier op dit moment ruim € 80.000 per jaar aan. Dit bedrag neemt elk jaar toe. Voor beheerders voelt dit als water naar de zee dragen. Zodra een object gereinigd is, wordt dit binnen de kortste keren weer opnieuw beklad. Ook bij veel ondernemers in de stad, die hun pand graag netjes houden, zakt de moed in de schoenen wanneer zij hun pand voor de zoveelste keer schoon moeten maken. Beheerders en ondernemers verliezen daardoor de moed en kiezen ervoor hun middelen in te zetten voor andere doelen. Volgens 'the broken window theory' (zie kader) leidt dit helaas juist tot een verdere verloedering van het straatbeeld.

De Gelderlander kopte op 28 oktober 2022: "*Graffiti in Nijmeegse binnenstad wordt snel gespoten en tergend langzaam verwijderd, maar er gloort hoop*". Op 5 januari 2023 stond in dezelfde krant weer een artikel over het onderwerp met de kop "*Is het nu kunst, of is het gewoon geklieder*". Uit deze aandacht die het onderwerp in de media krijgt, blijkt dat de irritatie door illegale graffiti toeneemt.

Om de stad schoon en leefbaar te houden, neemt de gemeente Nijmegen het voortouw. Een integrale aanpak voor de bestrijding van illegale graffiti leidt ertoe dat er jaarlijks minder geld besteed zal worden aan schoonmaak. Dit geld kan vervolgens worden ingezet voor verfraaiing van de stad en het stimuleren van *street art* als kunstvorm.

Een aantrekkelijke stad zorgt ervoor dat inwoners zich er prettig voelen en er graag verblijven. Dit is goed voor de lokale middenstand. Het is dus van belang dat de verloedering van de stad tegengegaan wordt, zodat Nijmegen een aangename, leefbare stad blijft.

Boven: de deuren van het Vlaams Arsenaal worden regelmatig beklad.

Boven: de gevel van de HEMA aan de Grote Markt

'The broken window theory'

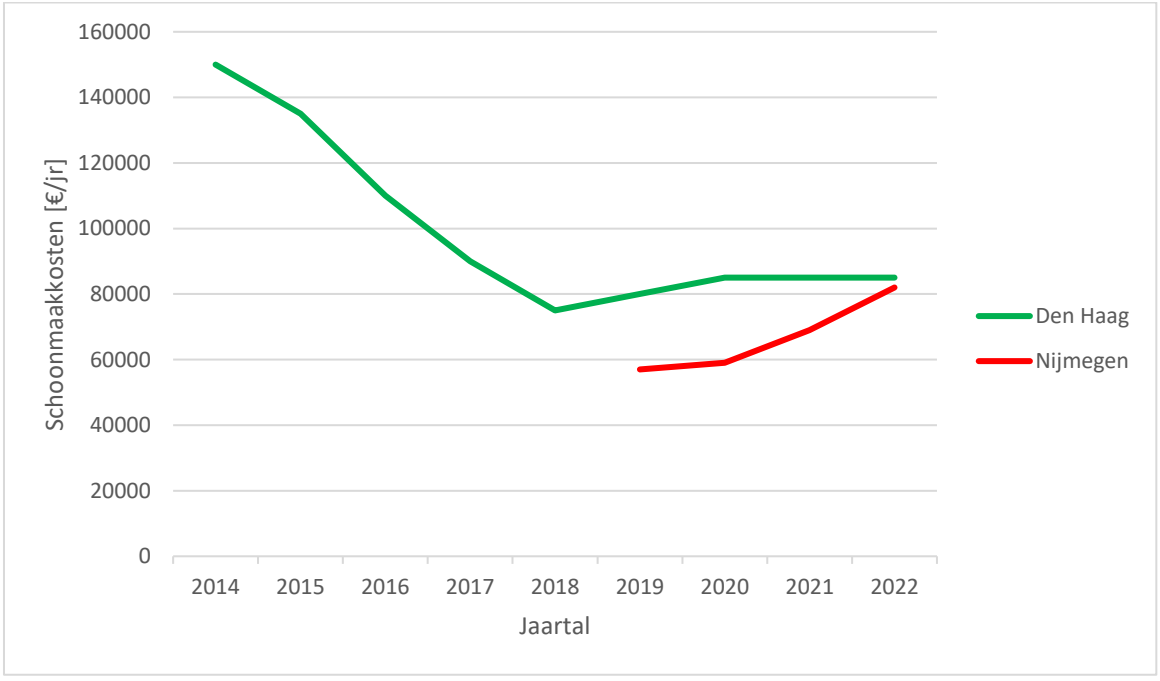
Het principe dat vuil vuil aantrekt, werd in 1982 bestudeerd door de Amerikaanse onderzoekers Wilson & Kelling, wat resulteerde in hun bekende "broken window" theorie. Zij stelden: "als er een kapotte ruit is in een gebouw en er wordt geen nieuwe geplaatst, dan zullen uiteindelijk alle ruiten zeer snel kapot zijn." Uiteindelijk leidt het aanbrengen van graffiti ertoe dat de aanblik van de stad verslechtert, waardoor het er minder aantrekkelijk wordt en bezoekers wegblijven en inwoners zich er minder prettig in voelen.

Links: ontsiering van de muur langs de Geert van Woutrappen tussen de Stikke Hezelstraat/Sint Stevenskerkhof

In dit plan van aanpak zijn een aantal foto's met voorbeelden gegeven van vervuiling door graffiti. Bijvoorbeeld de gevel van de HEMA aan de Grote Markt. Deze wordt regelmatig door HEMA schoongemaakt en voorzien van een kostbare anti-graffiticoating. De gevel is afgewerkt met kwetsbare travertin-platen. Het reinigen ervan is daarom een precies karwei dat uitgevoerd moet worden door een bedrijf met verstand van zaken.

In dit voorstel wordt een werkwijze geïntroduceerd waarbij gekeken is naar de jarenlange ervaring die onder andere de gemeente Den Haag opgedaan heeft bij de bestrijding van illegale graffiti in de stad. Daar heeft men al lang geleden ontdekt dat een graffiti-aanpak op basis van een integrale benadering leidt tot terugloop van reinigingskosten. In de onderstaande grafiek is weergegeven hoe de Haagse situatie van de afgelopen jaren zich verhoudt tot de Nijmeegse.

I

In de grafiek is te zien dat de reinigingskosten in de gemeente Den Haag jaren lang afgenomen zijn en uiteindelijk gestagneerd zijn. De jaarlijkse investering van Den Haag in de schoonmaak van illegale graffiti en andere vormen van bekladding is op dit moment ongeveer even groot als die van de stad Nijmegen. Een belangrijk punt om hierbij te maken is dat de stad Den Haag meer dan drie keer zoveel inwoners heeft als Nijmegen en een bevolkingsdichtheid die twee keer zo groot is. In het hoofdstuk “plan van aanpak” wordt nader ingegaan op de succesvolle aanpak van de gemeente Den Haag.

Boven: gevels van particuliere woningen aan de Sint Annastraat/Archipelstraat

Boven: de voorgevel van een particuliere woning op de hoek van de Willemsweg en de Tollenstraat wordt vaak beklad én weer schoongemaakt.

Graffitibestrijding in Nijmegen nu

Voordat de nieuwe aanpak toegelicht wordt, is het goed om te weten hoe er op dit moment binnen de gemeentegrenzen met de bestrijding van graffiti omgegaan wordt. De aansturing en werkwijze hierbij is nog erg versnipperd over alle verschillende (pand)eigenaren, vve's, gemeentelijke afdelingen en beheerders. In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van alle verschillende werkwijzen.

Gemeentelijke objecten

In de reiniging van openbare objecten wordt in Nijmegen onderscheid gemaakt in drie categorieën, namelijk: 1. inrichtingselementen in de openbare ruimte, 2. beeldende kunst en 3. civiele kunstwerken.

De afdeling Stadsbeheer is verantwoordelijk voor het schoonhouden van de inrichtingselementen, zoals prullenbakken, bankjes, lichtmasten, etc. Met de DAR is hiervoor een onderhoudscontract afgesloten waarin het verwijderen van graffiti geregeld is. Er wordt gereinigd op basis van frequentie en kwaliteitsniveau. Jaarlijks wordt door de DAR een grote reinigingsactie uitgevoerd. Vanaf 2022 wordt de schoonmaakronde uitgevoerd in het najaar (na de introductieweken van de onderwijs- en kennisinstellingen) in plaats van in het voorjaar.

De afdeling stadsbeheer is ook verantwoordelijk voor het reinigen van civiele kunstwerken. Per jaar worden er acht reinigingsrondes uitgevoerd waarbij civiele kunstwerken schoongemaakt worden. Deze werkzaamheden zijn opgenomen in het onderhoudscontract dat Nijmegen periodiek uitzet voor het beheer en onderhoud van civiele kunstwerken. In verband met oplopende kosten wordt momenteel overwogen om het aantal reinigingsrondes terug te brengen naar 4 keer per jaar. Het contract is eind 2022 verlopen.

Stadsbrug "De Oversteek" en het rivierenpark in Lent kennen een eigen onderhoudsregime dat wordt uitgevoerd door de aannemers die het project gerealiseerd hebben.

Beeldende kunstobjecten zijn helaas ook regelmatig het doelwit van bekladding. Het beheer van deze objecten ligt bij de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling. Deze objecten zijn vaak gemaakt van kwetsbare materialen. Het reinigen van de beeldende kunstwerken is daarom vakwerk, dat door specialistische bedrijven uitgevoerd moet worden.

Links: kunstwerk van Jan Samson op de rotonde Daalseweg / Koolemans Beynenstraat

Gemeentelijk vastgoed

De afdeling Vastgoed, Sport en Accommodatie (VSA) gaat over de gebouwen die eigendom zijn van de gemeente Nijmegen. Het reinigen van graffiti op gebouwen wordt uitgevoerd door een bedrijf dat het beheercontract met de gemeente heeft afgesloten. In het contract is opgenomen dat graffiti binnen enkele dagen verwijderd moet worden. Aanstootgevende graffiti zelfs binnen enkele uren.

Bedrijfspanden

Op dit moment is er geen centraal georganiseerde aanpak van graffiti onder de ondernemers van de binnenstad. In het verleden was deze er wel. Destijds werd ervaren dat het structureel aanpakken van de gezamenlijke aanpak een positief effect had en de kosten voor reiniging mettertijd afnamen. Door het positieve effect van de bestrijding van graffiti werd de noodzaak voor aangesloten ondernemers als steeds kleiner ervaren, waardoor de bereidheid tot deelname afnam en leden zich afmeldden. Hierdoor werden de kosten per betalende deelnemer hoger, waardoor het te kostbaar werd en deze afhaakten. Uiteindelijk stierf de regeling uit. In feite ging de gezamenlijke aanpak van graffiti aan zijn eigen succes ten onder.

Het Huis voor de Binnenstad vertegenwoordigt de belangen van de binnenstadondernemers. Zij staan positief tegenover een aanpak en dragen daar graag aan bij.

Particuliere woningen

Voor particulieren is er geen centrale voorziening voor de verwijdering van graffiti. Wanneer er graffiti aangebracht wordt op woningen van privé-woningbezitters, moet de eigenaar er op eigen kosten voor zorgen dat de graffiti wordt verwijderd.

Andere objecten en gebouwen

Op dit moment zijn er geen afspraken gemaakt met nutsbedrijven, OV-bedrijven, rijksoverheidsinstellingen en woningcorporaties over de reiniging van graffiti. Met name OV- en nutsbedrijven volgen een eigen beleidslijn waarbij over het algemeen een lage prioriteit aan de verwijdering van graffiti gegeven wordt. Wel verwijderen zij aanstootgevende teksten na melding.

Deze partijen beheren vaak in het oog springende en voor de stad beeldbepalende locaties. Rondom deze locaties neemt de verloedering zienderogen toe.

Links: Hezelpoort-autotunnel in het rijksmonument de 'Nieuwe Hezelpoort' (in beheer bij Prorail). Dit geldt als één van de belangrijkste toegangen tot het stadscentrum en wordt in principe niet schoongemaakt.

Plan van aanpak

Het bestrijden van bekladding is niet nieuw. Veel andere steden over de hele wereld hebben hier al ervaring mee opgedaan. Navraag bij andere Nederlandse gemeenten leert dat er effectieve en minder effectieve werkwijzen zijn, maar dat geen enkele werkwijze ervoor zorgt dat er helemaal geen graffiti meer aangebracht wordt. De meest succesvolle aanpak richt zich daarom op een integrale aanpak met meerdere lijnen, waarbij regelmatig schoonmaken de basis vormt.

Een gemeente die al ruim 14 jaar werkt met een dergelijke integrale aanpak, is de gemeente Den Haag. In deze periode is de aanpak vanuit praktijkervaring verder doorontwikkeld. Inwoners, ondernemers, bestuur en medewerkers zijn enthousiast over de aanpak. De Haagse Aanpak dient daarom als inspiratiebron van de voor Nijmegen voorgestelde aanpak.

De Haagse aanpak

Uit een inwonersonderzoek dat in 2021 onder inwoners van de stad Den Haag is gehouden[1], komt naar voren dat circa driekwart van de Hagenaars (74%) vindt dat er nauwelijks tot geen graffiti voorkomt in hun buurt. Volgens 22% is er enigszins sprake van graffiti en slechts 5% vindt dat er (heel erg) veel graffiti voorkomt.

Ambtenaren van de stad Den Haag geven aan dat hun graffiti-aanpak met name succesvol is, door het blijvend en consequent uitvoering geven aan deze integrale aanpak. In dit geval betekent dat dat uitvoering gegeven wordt aan de aanpak over verschillende sporen:

- Snel verwijderen van illegale graffiti, ook op particuliere panden door middel van een schoonmaakregeling,
- Gezamenlijke aanpak met nutsbedrijven, OV-bedrijven, (rijks)overheidsinstellingen en wooncorporaties,
- Geven van voorlichting over preventie, de schoonmaakregeling en legale graffiti locaties,
- Aanbrengen van straatkunst, al dan niet ter preventie
- Aanpak van wildplak

In onderstaande tabel wordt de trend van de afgelopen acht jaar met betrekking tot het meldpunt cijfermatig weergegeven. Uit deze tabel volgt het succes van de Haagse aanpak.

	2022	**2021**	**2020**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**2014**
Deelnemers	7.286	7.149	6.974	6.769	6.554	6.441	6.111	5.937	5.751
Meldingen	1.854	1.734	1.599	1.620	1.446	1.203	1.183	1.247	1.255
m2 graffiti panden	1.568	2.884	2.106	3.095	1.888	1.921	2.394	2.345	3.750
m2 graffiti openbare ruimte	3.436	2.983	4.332	3.598	3.144	1.774	3.276	6.470	5.065
m2 wildplak	1.033	681	1.092	813	1.273	1.821	1.323	1.403	3.000
m2 totaal	6.037	6.548	7.530	7.476	6.305	5.490	6.993	10.218	11.815
Schoonmaakkosten	95.000	85.000	85.000	80.000	75.000	90.000	110.000	135.000	150.000

[1] Uit het jaarverslag 2021, Meldpunt Graffiti, dienst publiekszaken Den Haag

De Nijmeegse aanpak

In analogie met de succesvolle werkwijze van de gemeente Den Haag wordt voor de stad Nijmegen een vergelijkbare aanpak voorgesteld. Als uitgangspunt voor de aanpak van graffiti wordt de eerdergenoemde “broken window theory” aangehouden, waarin gesteld wordt dat vuil vuil aantrekt. Het goed schoonhouden van een locatie leidt er dus toe dat minder verloedering ontstaat en reinigingskosten navenant minder zijn. De basis van de aanpak wordt daarom gevormd door een adequate aanpak van graffiti door deze zo snel mogelijk weer te verwijderen.

Meldpunt Graffiti

Er wordt een centraal Meldpunt Graffiti opgericht. Dit meldpunt wordt vormgegeven door de medewerker(s) die binnen de gemeente Nijmegen verantwoordelijk is/zijn voor de uitvoering van de activiteiten in dit plan van aanpak. Het Meldpunt is dus de spin in het web van de Nijmeegse graffiti-aanpak. Inwoners en bedrijven maken hier melding van illegale bekladding van hun pand of in de openbare ruimte. Het Meldpunt Graffiti zorgt voor een eenduidige werkwijze bij de verwijdering van graffiti.

Meldingen die via andere routes binnenkomen (zoals meld en herstel) worden doorgezet naar dit meldpunt. Een melding wordt vanuit het meldpunt graffiti direct weer doorgezet naar de gecontracteerde partij die de graffiti verwijdert.

Het zo snel mogelijk verwijderen van de aangebrachte graffiti demotiveert de graffiti-spuiters, waardoor het aanbrengen van *tags* of *pieces* snel zal teruglopen.

De taken van het meldpunt zijn onder andere de volgende:

- Kennisdrager op het gebied van relevante wet- en regelgeving,
- Onderhouden contacten met samenwerkingspartners,
- Verzorgen toestemmingen van pandeigenaren,
- Coördineren schoonmaak van graffiti,
- Houden van toezicht op de werkzaamheden van het schoonmaakbedrijf,
- Verzamelen van gegevens over de mate van graffiti (aantal meldingen, m2 graffiti, kosten, tag-namen, etc.),
- Jaarlijks opstellen van een bestuursrapportage ten behoeve van monitoring van resultaten en ontwikkelingen,
- Adviseren van het bestuur over ontwikkeling van de aanpak en nieuwe initiatieven ter verbetering van de aanpak,
- Coördineren van het opstellen en aanbesteden van reinigingscontracten,
- Doen van aangifte van bekladding,
- Linking pin met ‘de graffitiscene’,
- Communiceren over de nieuwe aanpak en promotie van het Meldpunt Graffiti,
- Begeleiden van kleine initiatieven voor het aanbrengen van muurschilderingen in de openbare ruimte volgens ‘de werkwijze muurschilderingen’.

Schoonmaken, schoonmaken, schoonmaken

Alle graffiti zichtbaar vanaf de openbare weg wordt na melding en toestemming van de eigenaren binnen een week verwijderd. Voor aanstootgevende of kwetsende teksten geldt een termijn van 24 uur. Pandeigenaren worden door het Meldpunt Graffiti benaderd om deel te nemen aan de reinigingsregeling. Panden van particulieren worden na goedkeuring kosteloos gereinigd. Aan bedrijven wordt een redelijke vergoeding gevraagd voor de dienst.

De reiniging wordt uitgevoerd door een ter zake kundig reinigingsbedrijf. Voor dit bedrijf moet duidelijk zijn welke reinigingstechnieken zij in kunnen zetten op welke ondergrond. Op deze manier garanderen we dat beschadiging van de panden en andere objecten tot een absoluut minimum beperkt blijft.

Samenwerking opzoeken

De gemeente beschikt slechts over een beperkt aandeel van de objecten waarop graffiti aangebracht wordt. Samen staan we sterker! Des te breder de bestrijding van graffiti in de openbare ruimte kan worden ingezet, des te beter het resultaat is, waarschijnlijk zelfs voordeliger. Het beperken van de aanpak tot de objecten van de gemeente zelf, is daarom niet voldoende. Het doel is om alle objecten, zichtbaar vanaf de openbare weg, schoon te houden. Hiervoor moeten afspraken worden gemaakt met diverse samenwerkingspartners zoals het Huis voor de Binnenstad en andere ondernemersverenigingen, nutsbedrijven, OV-bedrijven, rijksoverheidsinstellingen en woningcorporaties.

Contact met de graffitiscene

Naast het opzoeken van de samenwerking met objecteigenaren zoeken we ook de samenwerking op met de graffitiscene. We overleggen met de graffitiscene over de invulling van het graffiti-beleid, bijvoorbeeld door hen te betrekken bij de inrichting van graffiti vrijplaatsen. Ook kunnen we graffiti-spuiters vragen zich in te zetten voor workshops, educatietrajecten en hen koppelen aan potentiële opdrachtgevers van te plaatsen muurschilderingen.

Op deze manier houden we contact met een (groot deel van) de groep die verantwoordelijk is voor het aanbrengen van alle graffiti. Zo kunnen we gerichte voorlichting bieden en zorgen we ervoor dat we op de hoogte blijven van wat er speelt in de graffiti/urban scene, zodat we proactief kunnen handelen.

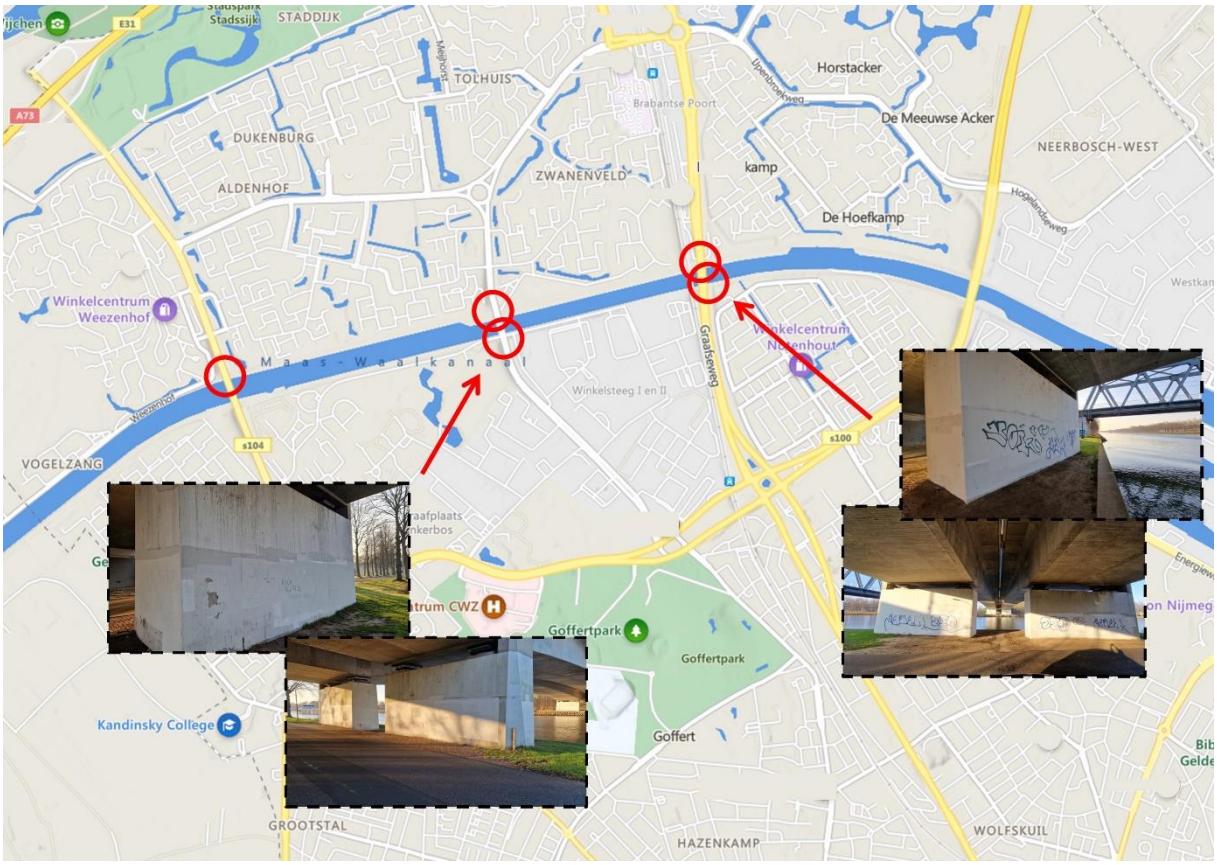
Faciliteren legale graffiti-locaties

Het aanwijzen van locaties waar legaal graffiti mag worden aangebracht, zogenaamde ‘vrijplaatsen’, draagt bij aan het terugdringen van illegale graffiti in andere openbare gebieden. We gaan op zoek naar locaties waar het aanbrengen van graffiti niet tot overlast leidt en misschien zelfs in positieve zin bijdraagt aan de beleving van die plek. Hiervoor komen locaties in aanmerking die nu al veel gebruikt worden als spuitplek en die bovendien zodanig gesitueerd zijn, dat hier weinig overlast ondervonden wordt. Ook kunnen dit tijdelijke graffitiplaatsen zijn, zoals een bouwterreinafzetting, of een gevel van een gebouw dat genomineerd is voor de sloop.

De locaties van graffiti-vrijplaatsen kunnen variëren in tijd en plaats. Het is daarom belangrijk dat het Meldpunt Graffiti hierover goed communiceert met de graffitiscene.

Bij aanvang van de pilot richten we de pijlers van de drie bruggen over het kanaal in bezit van de gemeente Nijmegen, met uitzondering van de oostelijke zijde van de Hatertsebrug, in als vrijplaatsen. De locaties zijn aangegeven op de volgende afbeelding. Op de locaties wordt duidelijk aangegeven waar gespoten mag worden en waar niet.

Deze locaties zijn de eerste vrijplaatsen die we inrichten. We blijven samen met de graffiti-scene actief op zoek naar vrijplaatsen verspreid over de stad.

Boven: voorstel locaties graffiti-vrijplaatsen

We zorgen ervoor dat er bij de locaties voldoende vuilnisbakken staan. Dit doen we om te voorkomen dat er zwerfafval rondslingert, maar vooral zodat lege spuitbussen niet rondslingeren en zodat spuitbussen met restjes verf niet door kinderen worden leeggespoten op straat of woningen in de buurt.

Aanbrengen alternatieve wandaankleding

Op sommige locaties, waar veel graffiti gespoten wordt en schoonmaken niet lijkt te helpen, is een alternatieve aankleding van de wand een optie. Het Meldpunt Graffiti neemt in deze gevallen het initiatief tot het aanbrengen van deze aan-/bekleding en werkt deze uit in samenwerking met een collega van een betreffende afdeling. Er zijn verschillende oplossingen te bedenken. Hieronder worden er twee gegeven.

Muurschilderingen

Een belangrijk effect van deze vorm van straatkunst is dat deze illegale graffiti voorkomt. Het aanbrengen van een ‘mural’ zorgt er namelijk voor dat er op die plaats nagenoeg geen illegale graffiti meer aangebracht wordt. Voorbeelden van situaties in Nijmegen waar muurschilderingen zijn ingezet ter bestrijding van illegale graffiti zijn de portalen naar de hoven (Houthof, St. Thomasof, Hendrikhof, etc.) in de binnenstad, de kale wand boven de westelijke ingang van de stationstunnel en de fiets-/voetgangerstunnel van de Nieuwe Hezelpoort. In de rest van de stad worden civiele kunstwerken in de Malvert en Weezenhof voorzien van een beschildering. Een ander herkenbaar punt is de muurschildering boven de westelijke ingang van de stationstunnel. Op een groeiend aantal locaties in de stad worden reeds fraaie kunstwerken op de muur aangebracht. Deze initiatieven zijn vanuit verschillende initiatiefnemers en met verschillende bedoelingen opgestart.

Boven: muurschildering "Oudste stad van Nederland" aan de Nieuwe Marktstraat (Foto door Waalpaintings.nl)

Andere voorbeelden van straatkunst in Nijmegen zijn de muurschilderingen op de gevels van Hotel Credible aan het Kelfkensbos en Café van Deelen in de Bloemerstraat. De opkomst van dit type kunst in het straatbeeld en de positieve kritieken hierover laten zien dat deze kunstvorm over het algemeen gewaardeerd wordt.

Boven: zijgevel van café van Deelen in de Bloemerstraat (Foto van pixabay.com)

Boven: muurschildering boven de westelijke ingang van de stationstunnel (Foto door FakirNL - Eigen werk, CC BY-SA 4.0)

Om ervoor te zorgen dat er geen wildgroei aan muurschilderingen ontstaat, is parallel aan het uitwerken van dit plan van aanpak een 'werkwijze muurschilderingen' opgesteld. Hieraan wordt verderop in dit plan van aanpak meer aandacht besteed.

Gevelvergroening

Een andere manier van bescherming van een gevel tegen bekladding is vergroening met planten.

Boven: groene wandaankleding Gruitberg kort na aanplant

In dit geval worden plantjes voor de gevel aangeplant, die over de gehele gevel groeien. Een voorbeeld hiervan is te vinden op de Gruitberg, waar onlangs de poëzieplaats is ingericht. Hier is een klimplant aangeplant die door middel van draden geleid wordt.

Voorlichting

De graffitiscene in Nijmegen is een kleine groep personen van diverse leeftijden. Deze groep is er over het algemeen goed van op de hoogte waar zij mee bezig is. Zij weten dat ze iets doen wat niet toegestaan is en zelfs overlastgevend is. Het is belangrijk om deze groep op de hoogte te houden van de actuele legale graffiti-locaties.

Naast de kerngroep van graffiti-spuiters zijn er ook nog de incidentele spuiters. Veelal jonge jongens en meiden die een keer uit verveling of baldadigheid met graffiti aan de slag gaan. Deze groep is onder andere te bereiken via diverse scholen en via jongerenwerk. Daar leggen we aan hen uit dat het illegaal spuiten van graffiti vernieling van eigendom is wat veel maatschappelijk en privaat geld kost en ronduit asociaal is.

Door deze groep aan te spreken hopen we te voorkomen dat zij aan de slag gaan met spuitbussen. Dat doen we onder andere door hen alternatieven aan te reiken waarmee zij zich kunnen vermaken. Getalenteerde jongeren nodigen we uit om hun artistieke talenten te ontwikkelen op legale graffiti-plaatsen.

Onze contacten in de graffitiscene kunnen bij bovenstaande gevallen een rol spelen in het geven van de voorlichting. Zij brengen vanuit hun plek in de graffitiscene een zekere autoriteit in en kunnen de vragen van geïnteresseerden goed beantwoorden. Daarnaast bieden zij een legale mogelijkheid voor jongeren die meer met hun talent willen doen, waardoor deze hopelijk minder snel in aanraking komen met illegaliteit.

Tot slot is het geven van voorlichting over reinigingsprogramma's van panden en het aanbrengen van beschermende coatings aan pandeigenaren ook het onderdeel van de voorlichtingscampagne. Deze taak ligt bij het Meldpunt Graffiti.

Versterken handhaving

Als laatste maatregel binnen de aanpak van graffiti doen we altijd aangifte van elke illegale graffiti, tag of piece die aangebracht wordt (tenzij op legale locaties). Het is lastig om de kladderaars op heterdaad te betrappen. Af en toe komt het echter wel voor. Aangezien graffiti-'artiesten' een eigen unieke tag hebben, zijn veel bekladdingen te herleiden naar een aantal personen. Bij een heterdaad wordt in de database gezocht naar bekladdingen die met de verdachte in verband gebracht kunnen worden. Dit heeft een afschrikwekkend effect op de rest van de scene.

Werkwijze muurschilderingen

Er zijn gevallen waarbij graffiti niet ongewenst is en muurschilderingen juist wel. Het Meldpunt Graffiti wordt er niet op ingericht om deze afweging te maken. Het is daarom van belang dat zij een kader heeft waarbinnen ervoor gekozen kan worden om een populaire spuitplek om te vormen tot een streetart-locatie. Daarom is er parallel aan het opstellen van dit plan van aanpak gewerkt aan een werkwijze voor muurschilderingen.

Wij definiëren een muurschildering *als een georganiseerde, legale afbeelding in de openbare ruimte.* Elke muurschildering bevindt zich ergens op een schaal tussen kunst en kunstig en kan zowel ontstaan vanuit een duidelijk afgebakende opdracht als uit het autonome werk van een kunstenaar.

Een muurschildering als kunstuiting kunnen we inzetten met deze twee doelen:
- Als toevoeging: om een plek te verfraaien, een verhaal te vertellen of kunst toe te voegen
- Als bestrijding: als anti-verloedering of anti-onveiligheid

Als gemeente willen we daarbij sturen op kwaliteit. Omdat er meestal geen formeel vergunningentraject voor een muurschildering nodig is (behalve in een beschermd stadsgezicht) en er mede daardoor geen vastomlijnd proces is, hebben wij een werkwijze opgesteld om onze omgang met muurschilderingen te stroomlijnen en zo kwaliteit beter te kunnen waarborgen. Hiermee kunnen wij initiatiefnemers beter bedienen.

Financieel

Investering

De verwachting is dat de reiniging volgens de hierboven beschreven aanpak op termijn kostenneutraal uitgevoerd zal kunnen worden ten opzichte van de huidige situatie. Mogelijk worden de kosten zelfs lager. Bij aanvang van deze werkwijze zal echter een piek in kosten ontstaan, om de reeds aanwezige graffiti te verwijderen. Het voorstel voor de eerste (pilot-)jaren is als volgt:

Omschrijving	**2023**	**2024**	**2025**
Verwijderen illegale graffiti	€ 100.000	€ 150.000	€ 150.000
Ondersteuning urbanscene (incl. voorlichting)	€ 10.000	€ 15.000	€ 15.000
Alternatieve wandbedekking aanbrengen	€ 10.000	€ 20.000	€ 20.000
Opstellen en aanbesteden raamovereenkomst (5 jaarlijks)	€ 20.000		
Overige kosten (organisatie, ICT, etc.)	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Personele kosten (0,5 fte coördinator, 0,5 fte toezichthouder)	€ 40.000	€ 80.000	€ 80.000
Totaal	**€ 190.000**	**€ 275.000**	**€ 275.000**

In de eerste jaren zullen de grootste investeringen gedaan worden, om een goede basis te creëren waarop verder gewerkt kan worden. Het onderhouden van de basislijn is goedkoper dan periodiek fors te investeren in grote reinigingsacties. Dat blijkt onder andere uit de resultaten die de gemeente Den Haag behaald heeft met haar aanpak. Het Meldpunt Graffiti stelt aan het einde van het jaar een rapportage op. De verwachting is dat hier na een aantal jaar uit zal blijken dat de kosten structureel teruglopen.

In het eerste jaar wordt een post gereserveerd voor het opstellen van een raamovereenkomst. De overeenkomst met een reinigingsbedrijf wordt voor meerdere jaren afgesloten, uiteraard rekening houdend met de termijn van de pilot.

Om uitvoering te geven aan de plannen binnen dit programma worden een coördinator en een toezichthouder aangesteld. Het voorstel is om hier in ieder geval in totaal 1 fte in te zetten. Ter vergelijk: in Den Haag bestaat het meldpunt graffiti uit 4 medewerkers (3 fte). In Nijmegen kan 1 (fulltime) medewerker worden ingezet, of de werkzaamheden kunnen worden verdeeld over twee medewerkers, waarbij er een coördinator wordt aangesteld en een toezichthouder.

Dekking

De investeringen in dit voorstel worden voor de duur van de pilot gefinancierd uit bestaande budgetten. Voor 2023, 2024 en 2025 is een dekkingsvoorstel weergegeven in onderstaande tabel.

Post	**2023**	**2024**	**2025**
Onderhoud civiele kunstwerken (SB)	€ 20.000	€ 40.000	€ 40.000
Onderhoud vastgoed (VSA)	€ 10.000	€ 20.000	€ 20.000
Onderhoud reiniging openbare ruimte	€ 160.000	€ 215.000	€ 215.000
Totaal	**€ 190.000**	**€ 275.000**	**€ 275.000**

Om in 2024 en 2025 de middelen vanuit onderhoud reiniging openbare ruimte beschikbaar te hebben, dient de raad vast te stellen dat er exploitatiebudget van 2023 doorgeschoven wordt naar 2024 en 2025. Bedrijven die deelnemen aan de schoonmaakregeling betalen een kleine bijdrage. Aangezien niet bekend is hoeveel bedrijven hier gebruik van gaan maken, nemen we dit niet mee in de dekking. Aan het einde van de pilot hebben we hier meer inzicht in en kunnen we een realistisch bedrag opnemen in de dekking. Voor particulieren is de schoonmaak kosteloos.

Evaluatie

Binnen dit plan van aanpak van graffiti bestrijding in Nijmegen wordt er gesproken over twee verschillende evaluatiemomenten:
1) Jaarlijks, aan het einde van het jaar,
2) aan het einde van de pilot.

Jaarlijkse evaluatie

Aan het einde van het jaar wordt jaarlijks teruggekeken op het voorgaande jaar. Dat gebeurt in het eerste kwartaal van het opvolgende jaar. Door de coördinator van het Meldpunt Graffiti wordt een inventarisatie uitgevoerd van alle werkzaamheden die door het meldpunt zijn uitgevoerd. De bevindingen worden in een bestuurdersrapportage verwerkt. Trends in de ontwikkeling van de aanpak worden benoemd en er worden aanbevelingen gedaan voor aanpassingen in de aanpak.

Evaluatie pilot

De pilot eindigt eind 2025. De evaluatie van de pilot vindt plaats in Q3-2025, zodat er voor vaststelling van de begroting van 2026 een advies ligt ter besluitvorming over voortzetting van de graffiti-aanpak. Indien besloten wordt om de graffiti aanpak te staken, dan eindigt deze eind 2025.

Plan van Aanpak graffitibestrijding in Nijmegen

Colofon

Afdeling:	Stadsbeheer gemeente Nijmegen
Opsteller:	Arjen van Beek, projectleider
Opdrachtgever:	Chris Hendriks, Producteigenaar Water, Afval & Reiniging
Status:	definitief
Versiedatum:	16 maart 2023